

УДК 343.102

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗРОБЛЕННЯ ІНСТИТУТУ НЕГЛАСНИХ (РОЗШУКОВИХ) СЛІДЧИХ ДІЙ У СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Анатолій ЯРОВИЙ,
керівний партнер
Адвокатського бюро «Яровий і партнери»

АНОТАЦІЯ

У роботі розкрито теоретико-методологічні засади дослідження проблем правомірності негласних слідчих дій, проведено порівняльно-правовий аналіз правових засад їхнього здійснення та основних вимог до негласних слідчих дій у світлі засад верховенства права, належної правової процедури та пропорційності. Отримано подальший розвиток тези, що система конституційних гарантій прав людини стосується не лише негласних слідчих дій, а також усіх оперативно-розшукових заходів, правомірність застосування яких має бути під належним контролем. Поглиблено положення про зміст складових елементів належної правової процедури під час здійснення негласних слідчих дій із точки зору поваги до прав людини, а також права на захист у системі процесуальних гарантій.

Ключові слова: доктрина, методологія, слідчий, слідчий суддя, негласна слідча (розшукова) дія, права і свободи людини.

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF INSTITUTE AN COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTION IN THE MODERN CRIMINAL PROCESS OF UKRAINE

Anatolii YAROVYI,
Managing Partner
of Law Office “Yarovyi and partners”

SUMMARY

The paper provides the theoretical and methodological principles of research in the field of legitimacy of covert investigative actions, comparative legal analysis of legal basis of their exercise, analysis of the basic requirements for covert investigative actions in the light of the rule of law, appropriate legal procedure and proportionality. We have further developed the message that the framework of constitutional guarantees of human rights is applicable beyond covert investigative measures, to all investigative measures legitimacy of which has to be under appropriate oversight. We have elaborated on the concept of the nature of due process components in covert investigation in the context of respect for human rights, as well as right to a fair trial within the framework of procedural guarantees.

Key words: doctrine, methodology, investigator, investigating judge, covert investigative (search) action, human rights and freedoms.

Постановка проблеми. Дослідження викладеної в положеннях КПК України системи негласних слідчих (розшукових) дій, на слухну думку В. Уварова, дає підстави стверджувати про ряд істотних недоліків, прогалин і неузгодженостей, які можуть негативно сприяти практичній діяльності реалізації здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, а отже, потребують свого відповідного вдосконалення. Зокрема, по-перше, регулювання окремих негласних слідчих (розшукових) дій здійснюються з наявними серйозними обмеженнями конституційних прав і свобод людини. Наприклад, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення в них слідчого практично анулює наявні конституційні гарантії недоторканності житла людини, всупереч вимогам 22 Конституції України. По-друге, регулювання негласних слідчих (розшукових) дій здійснюються без чіткого напрацьованого понятійного апарату, належної системності й логічності, створюючи штучну конкуренцію правових норм. По-третє, правовий інститут негласних слідчих (розшукових) дій потребує напрацювання більш якісної процесуальної форми, яка б, з одного боку, слугувала достатньою гарантією отримання доказів, а з іншого – забезпечила б належний захист прав,

свобод і законних інтересів особи, що відповідно до практики ЄСПЛ реалізується за допомогою принципів правової визначеності та пропорційності [1, с. 209].

Актуальність теми дослідження. Актуальність представленого наукового дослідження зумовлюється тим, що інститут негласних (розшукових) слідчих дій ще не отримав достатньо широкого застосування в контексті дотримання прав і свобод людини та громадянина, і значною мірою – через наявність недоліків національного законодавства, невідповідність багатьом параметрам та вимогам юридичної визначеності, принципу верховенства права і пропорційності. Як підкреслюють деякі вчені, «законодавець не тільки не забезпечив чітку юридичну визначеність процедури провадження негласних слідчих дій, а й засіяв юридичну термінологію бур'янистими словами-трутнями, а тим самим – новою плутаниною» [2, с. 63]. Відтак положення щодо запровадження у Кримінальному процесуальному кодексі 2012 р. [3] інституту негласних слідчих дій є суперечливою щодо конституційних гарантій права на особисте і сімейне життя особи, а також із точки зору правової визначеності та додержання відповідних конституційних процесуальних гарантій прав людини [4, с. 62]. Згадані положення КПК України критикуються більшістю

вчених як суперечливі з точки зору правової визначеності, оскільки донедавна негласні слідчі дії прирівнювалися до оперативно-розшукових заходів, які передували власне розслідуванню кримінальної справи.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми методологічних розроблень інституту негласних (розшукових) слідчих дій були предметом досліджень у наукових публікаціях (Ільєва Т.Г. Функція судового контролю у кримінальному процесі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2014. 259 с.; Кравченко О.Є. Прокурорський нагляд за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України, Харків, 2016. 20 с.; Коровайко О.І. Реалізація міжнародних стандартів кримінального судочинства в судовому провадженні України : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2017. 40 с.; Макаров М.А. Судовий контроль у кримінальному процесі: теоретичні та правові основи : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2018. 495 с.; Полухович О.І. Судовий контроль при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 231 с.; Сало О.М. Реалізація повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2018. 241 с.); які здебільшого стосувалися поняття, підстав, строків, суб'єктів, порядку проведення НСРД та використання їхніх результатів у кримінальному провадженні, а також під час реалізації повноважень співробітника оперативного підрозділу, слідчого, керівника органу досудового розслідування, прокурора, слідчого судді під час проведення НСРД.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговують дисертаційні дослідження (Тертишник В.М. Гарантії прав і свобод людини та забезпечення встановлення істини у кримінальному процесі України : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09. Дніпропетровськ, 2009. 474 с.; Уваров В.Г. Реалізація рішень Європейського Суду з прав людини та норм міжнародно-правових актів у кримінальному процесі України : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровськ, 2009. 442 с.; Тракало Р.І. Судовий контроль за дотриманням права на повагу до приватного життя : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.; Волков К.Д. Забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність під час застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2014. 20 с.; Черкесова А.С. Гарантії прав і свобод людини при їх обмеженні у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Академія адвокатури України. Київ, 2018. 179 с.; Остапенко В.В. Судові гарантії конституційних прав людини: порівняльно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2018. 226 с.; Гринь А.А. Конституційні гарантії прав людини при здійсненні негласних слідчих дій. Ужгородський національний університет. Спеціальність 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» (081 – Право). Ужгород. 2018. 196 с.; Шерудило В.О. Процесуальний порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2018. 264 с.; Остапенко В.В. Судові гарантії конституційних прав людини: порівняльно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2018. 226 с.; Сачко О.В. Забезпечення верховенства права при застосуванні особливих форм, порядків та режимів кримінального провадження : дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2019. 488 с.), що стосуються окре-

мих питань забезпечення правових гарантій учасникам кримінально-процесуальних відносин у межах реалізації заходів, пов'язаних із проведенням НСРД. Водночас малодослідженим залишається питання щодо реалізації повноважень означеними підрозділами правоохоронних та судових органів, керівником органу досудового розслідування під час прийняття рішення, організації та проведенні НСРД у контексті дотримання прав і свобод людини.

Метою статті є обґрунтування методологічних засад розроблення інституту негласних (розшукових) слідчих дій у сучасному кримінальному процесі України в контексті дотримання прав і свобод людини.

Виклад основного матеріалу. Аналіз чинного Кримінального процесуального кодексу (2012 р.) [3] свідчить, що в ньому акумульовано значну кількість демократичних і прогресивних досягнень кримінальної процесуальної науки та низку фундаментальних розроблень видатних учених-процесуалістів, реалізовано позитивний законодавчий досвід закордонних країн. Зазначені динамічні зміни у кримінальному процесуальному законодавстві, у свою чергу, змушують по-новому поглянути на напрацьовані наукові положення, переосмислити та проаналізувати їх з урахуванням запроваджених змін, що пов'язані як із реформуванням правоохоронних та судових органів, так і з удосконаленням та зміною змісту їхньої діяльності [5, с. 275].

Аналізуючи систему слідчих дій, розмішених у гл. 21 КПК України, вчений С. Єськов стверджує, що досліджувана система містить новий для теорії та практики інститут негласних слідчих (розшукових) дій – синтетичне утворення, отримане шляхом інтеграції оперативно-розшукового супроводження розслідування кримінальних справ із досудовим слідством – різних за правовим режимом, але близьких за пізнавальною природою форм діяльності [6, с. 270]. У свою чергу, А. Полтавський зазначає, що «оперативно-розшукова діяльність ніколи не була процесуальною діяльністю, а відповідно до цього отриману за її допомогою інформацію, наприклад щодо особи, причетної до вчинення злочину, необхідно було «легалізувати» в порядку, визначеному чинним на той час кримінальним процесуальним законом» [7, с. 108].

Дійсно, розкриття злочинів забезпечується двома видами діяльності – кримінальною процесуальною і оперативно-розшуковою. Кожна з них здійснюється передбаченими законом пізнавальними засобами. Незважаючи на їхню схожість за пізнавальними можливостями в отриманні інформації, вони регулюються різними законодавчими актами. Підстави і порядок проведення СРД регулюються нормами Кримінального процесуального кодексу, а оперативно-розшукових заходів – Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [8]. Проведення НСРД допускається тільки під час конкретного кримінального провадження. Більшість із них проводиться з дозволу слідчого судді за клопотанням прокурора або слідчого [9], погодженого з прокурором. Виняток становить контроль за вчиненням злочину (ч. 4 ст. 246 та ч. 7 ст. 271 КПК України) та виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ч. 2 ст. 272 КПК України) [3].

Так, у науковій публікації 2013 року Р. Благути «Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми підготовки та проведення» проаналізовано поняття, правові підстави проведення НСРД, висвітлено дискусійні питання щодо співвідношення категорії ОРЗ та НСРД, суб'єктів цих дій та правової регламентації їхнього проведення для досягнення мети кримінального провадження [10, с. 148]. Вчений наголошує на недостатньому обґрунтуванні законодавчого розмежування строків проведення НСРД, які проводяться за рішенням слідчого, керівника органу

розслідування прокурора та тих, які проводяться на підставі ухвали слідчого судді. Останні обмежені строками досудового розслідування. Спірною автор називає норму, що викладена у ч. 2 ст. 256 КПК України «Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні» [10, с. 151].

Іншу достатньо ґрунтовну роботу з досліджуваної проблематики 2013 року «Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні» підготував М. Погорецький. У ній на підставі аналізу норм КПК України, підзаконних правових актів, матеріалів практики та наукових джерел висвітлено окремі проблемні питання провадження НСРД та внесено пропозиції щодо їхнього вирішення [11, с. 22.]. Автор дійшов висновку, що новий інститут НСРД як ефективний засіб кримінально-процесуального доказування потребує постійного вдосконалення як процесуальна форма, з урахуванням практики його застосування, а також удосконалення організаційно-тактичних засад його реалізації у правозастосовний процес [12, с. 22].

Деякою мірою проблемні питання поглинання досудовим розслідуванням оперативно-розшукових заходів має певні переваги, що виражаються в усуненні дублювання, яке експерти Ради Європи розцінили у висновку від 2 листопада 2011 року як наміри відійти від громіздкого, із чисельними повторами, триступеневого кримінального процесу радянського типу [13, с. 12]. З іншого боку, у змішуванні кримінальної процесуальної діяльності і оперативно-розшукових заходів є також певна небезпека. Як відзначав А. Дубинський, зрощування цих двох функцій неприпустимо, бо воно може негативно позначитись на оцінці доказів, об'єктивності розслідування, формуванні висновків у кримінальній справі (на сьогодні у кримінальному провадженні) [14, с. 89]. Так, науковці В. Василичук та А. Калюк зазначають, що запровадження негласних слідчих (розшукових) дій означає поєднання кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності, що, на їхню думку, вбачається недоцільним з огляду на певну відмінність основних принципів провадження у кримінальному судочинстві (гласність, рівність учасників провадження тощо) та оперативно-розшукової діяльності (конфіденційність, конспіративність, поєднання гласних та негласних оперативно-розшукових заходів), повноважень суб'єктів зазначених видів діяльності, правових наслідків результатів діяльності тощо [15, с. 57–58].

На підтримку даної точки зору вчені наголошують на тому, що проголошення системи негласних слідчих (розшукових) дій супроводжується практичною відсутністю регламентації порядку їхнього проведення [16, с. 46]. Таким чином, вивчення змісту й переліку негласних слідчих (розшукових) дій, запроваджуваних главою 21, які проводяться слідчим або за його дорученням співробітниками оперативного підрозділу, свідчить, що вони майже збігаються з оперативно-розшуковими заходами, передбаченими ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (1992 р.) [8].

Варто нагадати, що негласні слідчі дії в переважній своїй більшості, а саме передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 264 (у частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), 267, 269, 270, 271, 272, 274 КПК України, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Відтак варто підтримати позицію деяких вчених, які, виходячи з конституційних визначень верховенства права та пріоритетів і найвищих цінностей у державі, негласні слідчі дії пропонують дозволити під час розслідування: *по-перше*, тяжких і особливо тяжких злочинів; *по-друге*, усіх злочинів та інших кримінальних правопорушень проти національної безпеки

України; *по-третє*, під час розслідування діянь, передбачених статтями 149 «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини», 162 «Порушення недоторканності житла», 163 «Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер»; *по-четверте*, усіх злочинів і корупційних правопорушень, віднесених у ст. 216 КПК України до підслідності Державного бюро розслідувань та Національного антикорупційного бюро України; *по-п'яте*, кіберзлочинів, передбачених розділом 16 КК України; *по-шосте*, під час здійснення спеціального (заочного) досудового розслідування відповідно до положень глави 241 «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» [2, с. 65].

Нами цілком підтримується наукова позиція В. Уварова, який наголошує, що під час проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій принцип правової визначеності та пропорційності мають фундаментальне значення, оскільки: по-перше, надають орієнтири визначення можливого тимчасового обсягу щодо обмеження прав і свобод учасників кримінального провадження; по-друге, визначають, що обмеження прав можливе лише на підставі закону, який повинен давати змогу визначити мету їх встановлення та на досягнення яких соціально значимих цілей спрямовані відповідні обмеження; по-третє, мета встановлення певних правових обмежень повинна бути легітимною й істотною, а міра обмеження прав, як засіб досягнення мети, повинна відповідати цій меті та не повинна бути занадто обтяжливою і надмірною [1, с. 238]. Як пише Ю. Колесник, «негласність проведення під час здійснення кримінального провадження окремих процесуальних дій ніяким чином не повинна створювати можливості для зловживань несумлінними працівниками органів досудового розслідування, оперативними співробітниками чи іншими особами, а надто тих зловживань, результатом яких може стати порушення прав та свобод особи» [17, с. 81].

Нами підтримується наукова позиція С. Погребняка, що під час застосування негласних дій необхідно дотримуватися певних конституційних стандартів, із точки зору яких такі дії є виправданими і необхідними в демократичному суспільстві. Конституція України визначає засади правової держави (стаття 1), поваги до гідності людини (стаття 3), верховенства права (частина 1 статті 8), гарантії недоторканності житла (стаття 30), гарантії таємниці листування та іншої кореспонденції (стаття 31), заборони втручання в особисте і сімейне життя (стаття 32). Сутність конституційних гарантій зводиться до розуміння прав людини як непорушної сфери приватної автономії, яка має бути захищена від свавільного втручання та утисків із боку держави, її органів та посадових осіб, а також третіх осіб. У цьому відношенні роль конституційних гарантій приватності особи збалансовується з вимогами громадської безпеки, їхню співмірність оцінює суд. Водночас під час попередження та розслідування злочинів можливе втручання у ці фундаментальні конституційні цінності, гарантії, яке зважається через принцип пропорційності [18, с. 198] та міркування крайньої необхідності. У даній частині майже відсутня практика Конституційного Суду України, а тому є потреба звернутися до зарубіжної практики, адже мова йде про фундаментальні принципи. Такі негласні слідчі дії певною мірою обмежують право на особисте та сімейне життя, зокрема право на вільний вибір місця проживання, таємницю листування і кореспонденції, можливості особи на самовизначення тощо. У залежності від конкретних обставин межі обмежень приватності можуть варіюватися [4, с. 63, 64].

Висновки. Таким чином, гарантії основних прав і свобод людини і громадянина в контексті проведення НСРД становлять собою систему норм, принципів, умов і вимог,

які в сукупності забезпечують додержання прав, свобод та законних інтересів особи. Систему кримінально-процесуальних гарантій у цьому разі становлять: 1) кримінально-процесуальна форма; 2) принципи кримінального процесу; 3) процесуальний статус учасників кримінального процесу; 4) можливість застосування заходів забезпечення кримінального провадження; 5) прокурорський нагляд; 6) судовий контроль; 7) відомчий контроль; 8) інститут оскарження дій, рішень і бездіяльності органів і посадових осіб, що здійснюють кримінальне провадження; 9) юридична відповідальність учасників кримінального процесу та ін. [19, с. 398].

Нами цілком підтримується наукова позиція М. Корнієнка, згідно з якою «кожна негласна слідча дія має детально регламентуватися, виходячи з особливостей її предмету і методу з дотриманням принципів юридичної визначеності і пропорційності, а закон має виходити з того, що такі дії можуть здійснюватися лише за умов крайньої необхідності, тоді, коли без них досягти захисту більш вагомим благ неможливо, при цьому мета їхнього застосування має бути суспільно вагомою, а засіб досягнення – найменш обтяжливим у конкретних умовах кримінального провадження. Частина негласних слідчих дій, що не відповідає таким критеріям, має бути виключена із процесуального законодавства. Досягти захисту більш вагомим благ неможливо, при цьому мета їхнього застосування має бути суспільно вагомою, а засіб досягнення – найменш обтяжливим у конкретних умовах кримінального провадження» [2, с. 65].

Відтак слід зазначити, що інститут негласних слідчих (розшукових) дій органічно вплетено в концептуально сприйняту чинним КПК України модель логічного доказування. Правова регламентація негласних слідчих (розшукових) дій у КПК України спрямована на максимальне посилення правоохоронної функції держави й гуманізації судочинства. При цьому серед основних положень, спрямованих на забезпечення конституційних гарантій прав і свобод особи, на думку В. Уварова, можна визначити: 1) чітке визначення видів негласних слідчих (розшукових) дій; 2) регламентовану винятковість проведення негласних слідчих (розшукових) дій (їхнє застосування можливе лише в разі, якщо відомості про злочин і особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб) (ч. 2 ст. 246 КПК України); 3) судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій (дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії може здійснювати лише голова апеляційного суду чи інший визначений ним суддя цього суду, в межах територіальної юрисдикції якого перебуває орган досудового розслідування, що здійснює кримінальне провадження) (ст. 247 КПК); 4) регламентовану фіксацію ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 252 КПК); 5) регламентований обов'язок повідомляти осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії (ст. 253 КПК); 6) визначення заходів щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 254 КПК), та інформації, яку не використовують у кримінальному провадженні (ст. 255 КПК) [1, с. 209].

Список використаної літератури:

1. Уваров В. Міжнародно-правові стандарти у кримінальному процесі України : монографія. Харків : НікаНова, 2014. 416 с.
2. Корнієнко М.В., Тертишник В.М. Доктринальні проблеми інституту негласних слідчих (розшукових) дій. *Міжнародний науковий журнал «Верховенство права»*. 2017. № 1. С. 95–101.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення

12.07.2018. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 01.09.2019).

4. Гринь А.А. Конституційні гарантії прав людини при здійсненні негласних слідчих дій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 – «Конституційне право; муніципальне право» (081 – Право). Ужгород, 2018. 196 с.

5. Кіпращ І.С. Визначення поняття слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 275–283.

6. Єськов С.В. Втручання уприватне спілкування як елемент системи слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2013. Вип. 2. С. 264–274.

7. Полтавський А.О. Проблемні питання правової регламентації функціонування системи криміналістичної реєстрації кримінальним процесуальним кодексом України: шляхи удосконалення. *Криміналістика і судовая експертиза : міжвузед. науч.-метод. сб.* Київ : Минюст України, 2014. Вип. 59. С. 107–114.

8. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. *Верховна Рада України*. URL : zakon.rada.gov.ua/go/2135-12 (дата звернення: 01.09.2019).

9. Щодо окремих питань здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю в кримінальному провадженні: лист ВССУ № 223– 1650/04–16 від 16.06.2016 р. URL : <http://www.sc.gov.ua> (дата звернення: 01.09.2019).

10. Благуца П.І. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми підготовки та проведення. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 147–152.

11. Погорєцький М.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 21–24.

12. Павловський В.В. Загальні положення досудового розслідування: дис. канд. юрид. наук : 12.00.09 – «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза». Київ, 2016. 246 с.

13. Висновок щодо проекту Кримінально-процесуального кодексу України. Страсбург, 2 листопада 2011 р. DG-1 (2011) 16. П. 63. С. 12.

14. Дубинский А.Я. Исполнение процессуальных решений следователя: правовые и организационные проблемы. Киев : Наукова думка, 1984. 183 с.

15. Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України : матеріали круглого столу (Київ, 7 листоп. 2011 р.). Київ : Вид. Ліпкан О.С., 2011. 167 с.

16. Черноус Ю.М. Слідчі дії: поняття, сутність, напрями розвитку та удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 – «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза» ; Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2005. 245 с.

17. Колесник Ю.В. Забезпечення прав і свобод людини під час проведення негласних процесуальних дій в кримінальному провадженні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12. № 3. С. 78–82.

18. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика). Харків : Право, 2008. 238 с.

19. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (загальна частина) / авт. кол. Рожнова В.В. та ін. Київ, 2012. 280 с.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Яровий Анатолій Ростиславович – керівний партнер Адвокатського бюро «Яровий і партнери»

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Yarovy Anatolii Rostyslavovych – Managing Partner of Law Office “Yarovy and partners”

ozerskuy-i-v@ukr.net